

Цуркан М.В.

Стилізація розмовності в оповідній структурі прозового твору: теоретико-методологічний аспект

Цуркан Марія Валентинівна, аспірант, викладача
Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

Анотація. У статті розмежовано взаємопов'язані категорії „усномовність” – „розмовність” – „оповідність”, визначено поняття „стилізація”, виокремлено реєстр засобів розмовності та їхні мовно-естетичні параметри в прозових творах.

Ключові слова: усне мовлення, колорит мовлення, оповідна норма, розмовність, стилізація, естетичні модифікації

Літературна мова – динамічна система, що розвивається під потужним впливом усної та писемної форм мови, кожна з яких має специфічні лексико-фразеологічні та граматичні ресурси. У теорії літературної мови вже давно склалася традиція вивчати тексти з погляду історії мови та стилістики. Саме в контексті вивчення художньої мови найчастотнішим є аспект, пов'язаний із дослідженням взаємодії розмовного та книжного, впливу елементів усної розмовної практики, діалогічного спілкування на способи вираження думок, почуттів у структурі художньої мови, способи їх передавання в писемному тексті. Систему цих засобів, прийомів створення конкретно-чуттєвих комунікативних образів, маркерів емоційно-експресивних оцінок реалій буття прийнято окреслювати за допомогою більш абстрактного поняття „розмовність”. Але при цьому, як уважає С.П. Бирик, категорія „розмовність” поєднує щонайменше три класи мовних явищ: 1) „низький” емоційно-експресивний реєстр, колорит невимуженості, уподібнення писемної мови до усної, пов'язаний із репродукуванням лексико-синтаксичних та ритміко-інтонаційних одиниць усно-розмовної побутової сфери в інших функціонально-стильових різновидах; 2) текстове явище лексико-синтаксичної стильової взаємодії розмовного й публіцистичного, художнього, наукового, офіційно-ділового стилів; 3) критерій нормативності / ненормативності усного та писемного тексту [2, с. 567].

Мета статті – з'ясувати теоретичні засади дослідження категорії розмовності в слов'янському мовознавстві, що її виявляємо тільки в писемних та усних текстах інших стилів, окрім розмовного, установити та описати її релевантні ознаки (емоційно-експресивні реєстри в лексико-фразеологічних одиницях мови, ненормативні, периферійні елементи національної мови, орієнтація побудові висловлення на усно-розмовні синтаксис і ритміко-інтонаційну організацію).

У реальній мовній практиці постійно відбуваються процеси дифузії – взаємопроникнення – елементів однієї функціонально-стильової сфери в іншу відповідно до мети і завдань комунікації. Цей процес найвиразніше постає в мові художньої літератури як своєрідній стилістичній моделі реального спілкування. Один із потужних сегментів такої взаємодії – проникнення елементів усно-розмовної сфери (нелітературної та літературної) у художню мову, як правило, прозову. І такі явища зумовлені орієнтацією художника слова на розмовність. Поява мовних одиниць із реєстром розмовності, як і всіх інших, мотивована художнім задумом письменника, обраною темою твору, комунікативними ситуаціями, у яких вона розгортається.

У зв'язку з цим у теорії літературно-мовного розвитку однією з центральних є теза про динаміку мови й характер норми, зокрема й художньої, якість якої в кожний конкретний часовий відтинок визначає співвідношення книжних та розмовних елементів (В.М. Русанівський, І.К. Білодід, С.Я. Єрмоленко, Л.Л. Шевченко, С.П. Бирик, Т.В.Ткаченко та ін.), мотивоване естетичними канонами.

Саме свідоме надання творові мистецтва, окремим його сегментам характерних рис того чи того стилю, жанру та їх художня обробка автором і становить сутність поняття **стилізація**. Цей стилістичний прийом може бути виражений у таких різновидах:

а) фольклорний – наповнення мовної канви художнього тексту одиницями усної народної творчості;

б) історичний (культурно-історичний) – відтворення часово-просторових ознак у структурі тексту, колоритних картин „типових обставин”;

в) наслідувальний – орієнтація на індивідуальний стиль певного автора, на вираження специфіки образу думок і психології героїв через особливості стилю їх мовлення, зокрема за гендерними, віковими, соціокультурними ознаками;

г) лінгвостилістичний – насичення мови твору одиницями з певним стилістичним реєстром;

г) жанровий – актуалізація композиційних, лексико-синтаксичних принципів у структурі тексту.

За визначенням Л.І. Мацько, **стилізація** – це всеохоплююче, свідоме насичення тексту ознаками певного стилю і жанру для створення відповідного стильового враження у читача [12, с. 385]. Якщо увиразнюються слова й висловлення живої народної мови, ідеться про **стилізацію розмовності**. Момент „свідоме насичення тексту” розмовними одиницями потребує уточнення, адже в мові персонажа, стилізованій під усно-розмовну модель спонтанного спілкування, ці елементи органічні, мимовільні, і власне стилізація як така тут практично прихована, маловиразна. Інша річ, коли йдеться про насичення маркерами розмовності мови того чи того соціотипу персонажів, тоді їхня мова відрізняється від інших саме за певними ознаками розмовної лексики та фразеології. Саме в такому разі письменник виявляє своє відчуття органічності індивідуалізованої мови персонажа, оскільки спирається на певні стереотипні зразки в реальній комунікації. У всякому разі, як відзначила С.Я. Єрмоленко, мета стилізації – „відтворити в художньому тексті часовий і локальний колорит, дати відчуття соціальний тип зображуваного середовища, передати настрої від сприймання певного художнього жанру” [22, с. 648].

Відомі дві позиції щодо тих перетворень, що їх знає усно-розмовна мова чи її елементи в художньому тексті. Так, одні вважають, що усно-розмовна мова в художньому творі знає суттєвої зміни, відбувається її стилізація (В.В. Виноградов, О.А. Лаптева, О.Б. Сиротиніна, Т.Г. Винокур, С.Я. Єрмоленко), що „характеризується сигналами, своєрідними знаками” [3, с. 6]. І це в прозовій мові процеси естетично спрямованої стилізації розмовної мови, тобто наслідування функціонально-стильових стереотипів однієї сфери в іншій для досягнення характерологічного та експресивного естетичного завдання. Як уважає Т.Г. Винокур, знаками цього процесу в тексті є широкий репертуар експресивних та функціонально навантажених стилістичних значень, пов'язаних із лексичними, фразеологічними, синтаксичними та лексико-синтаксичними розмовними одиницями (еліпси, інверсії, удавана синтаксична невпорядкованість, плеоназми, своєрідні способи номінації тощо) [4, с. 203, 204–210]. Але в художньому тексті, як зауважує дослідниця, таких ознак недостатньо, бо він орієнтований на ширше завдання – уподібнення до усної мови (зорово-слухового сприйняття), наслідування розмовності в книжному середовищі (характерні діалоги; еліipsis, актуальне членування фрази, інтонаційно-синтаксичні фігури). У лінгвістиці розмовної мови відоме дослідження К. Кожевникової, яка практично на основі експериментів довела незбіги в реальній спонтанній усно-розмовній практиці та стилізованих діалогах: відбувається обов'язкова зміна пропорцій плану змісту, що спричиняє зміни й плану вираження. Звідси відмінності як кількісні, так і якісні, причому стилізоване розмовне мовлення відрізняється від спонтанного набагато більшою стилістичною концентрацією [9].

Крім поняття „стилізація“, у науковій літературі послуговуються як синонімічними термінами актуалізація (О.М. Гривенна), моделювання (О.В. Ожигова), типізація (Б.О. Ларін, Л. Ковтун, Г.П. Іжакевич), імітація (В.В. Коптілов). Усі вони стосовно явища розмовності в конкретних дослідженнях заступають стрижневе поняття, тобто позначають відображення в художньому тексті основних типологічних особливостей і повне розкриття можливостей, потенційно притаманних розмовному мовленню.

У будь-якому разі в контексті художньої практики ці явища підпорядковані ширшому – *естетичній модифікації*, тобто „переведенню мовної одиниці із загальнонормативного як нульової точки естетичного відліку в явище конструктивне для художньої мови, де „стилістичне” та „естетичне” функціонують нерозривно” [1, с. 23].

Отже, щодо художньої мови, яка насичується відповідно до певних естетичних завдань явищами розмовності, варто вести мову про стилізацію розмовності в мові прози, оскільки неможливо відтворити на письмі всі нюанси ситуативного спілкування. Письменник лише орієнтується на створення колориту розмовності, прагнучи індивідуалізувати мову персонажа як представника певної соціальної групи, відтворити основні елементи побутового та етнографічного середовища, наблизити мову персонажів до моделей реальних діалогів чи монологів [7, с. 297].

Засобами стилізації розмовності в оповіді є мовні одиниці різної структури, зокрема розмовні слова, фразеологізми, граматичні форми, засоби синтаксису тощо. Доцільність уживання розмовних одиниць у мові художніх творів визначається авторською інтенцією. За умови художньої вмотивованості в конкретний текст можуть бути введені й такі форми та конструкції розмовної мови, що перебувають за межами загальнолітературної норми (діалектизми, просторіччя, вульгаризми). І розв'язують ці завдання в різні періоди в історії літературної мови по-різному.

Поки художня мова не вийшла на шлях самобутнього розвитку, а не на наслідування „оповідача з народу”, фольклорних принципів оповідання, поки в теорії лінгвістики не було виокремлено такий функціонально-стильовий різновид мови, як розмовний стиль, то стосовно мови творів цього періоду (до першої третини ХХ ст.) йшлося про стилістичне освоєння діалектизмів, росіянізмів, елементів просторіччя. Орієнтація на мову, насичену такими одиницями, була виявом орієнтації на своє, на реалізм, на правдивість обставин. Так, уже в контексті розвитку літературної мови в її художній реалізації в другій половині ХХ ст. І.Г. Матвіяс кваліфікує елементи діалектів „як периферійні лексичні елементи літературної мови, які продовжують виконувати образотворчі функції: передають етнографічні й побутово-професійні назви предметів, переважно при змальованні минулого; ідеографічно-уточнювальну й експресивну (це стосується семантико-стильових синонімів діалектного походження) [11, с. 42–43]. О.Г. Муромцева відзначила, що в період другої половини ХІХ – початку ХХ ст. порівняно з дошевченківським періодом помітно змінюється семантичний та стилістичний характер лексики, запозичуваної з народної мови в літературну: якщо наступники І.П. Котляревського, за його зразком, намагалися представити насамперед багатство побутової лексики, лексики з конкретним значенням, то письменники пошевченківського періоду прагнули відшукати в народній мові слова з підвищеною стилістичною характеристикою, які задовольнили б зрослі вимоги до поетичного вираження [14, с. 20].

Питання про діалектизми як засоби стилізації розмовності активно обговорюють в українській лінгвістиці й у 60-х рр. ХХ ст. Проблема „діалектне слово в тексті” в аспекті стилістики повинна розв'язуватися, як зауважила С.Я. Єрмоленко, з настановами: „1) відтворення тих реалій, які пов'язані з певною територією, що описує автор; 2) відтворення особливостей у с н о г о мовлення; 3) уведення нелітературного слова з прозорою внутрішньою формою, яка допомагає словесно-художньому зображенню” [8, с. 16].

У 80-х рр. з'явилося кілька статей діалектологів, де порушувалася ця проблема. Дослідники пропонують: 1) вивчати діалектизми в мові художньої літератури в комунікативній, етнографічній та експресивно-виражальній функціях (А.С. Зеленько [9, с. 39]); 2) як факт багатогранного процесу взаємодії діалектів і літературної мови: вплив літературної мови прискорює стирання відмінностей говорів, перебудову їх структури, зміну функцій їх елементів; разом з тим літературна мова живиться діалектизмами як засобом реалізації художнього задуму (П.Ю. Гриценко [5, с. 36]).

Як бачимо, аспект „діалектне слово в художньому тексті” пов’язаний із постійним процесом вироблення естетичних засад образного відтворення дійсності у творах прозового жанру. На сучасному етапі, як відзначив О.О. Тараненко, загалом відбувається „зменшення стильової відстані між усно-розмовною і книжно-писемною сферами її функціонування” [19, с. 33]. Але при цьому сучасний читач, який володіє літературним стандартом, по-своєму, з погляду свої мовно-культурної компетентності сприймає естетичну функцію діалектизму в тексті, пор. думку С.Я. Єрмоленко: „Оцінка колориту розмовності залежить від часу написання твору, його віддаленості – не лише просторової, а й часової – від сучасного читача” [6].

Коли в стилістиці (60-і роки ХХ ст.) утверджується семикомпонентна система стилів, то здебільшого починають вести мову про використання елементів розмовного стилю в художній мові, а не елементів народнорозмовної мови. Автори монографії „Мова і час” (1977 р.) відзначають це як процес естетизації розмовних елементів у писемній мові, як „стилістичне оновлення, збагачення, розвиток додаткових відтінків завдяки новому контекстові й ситуації мовлення” [13, с. 75]. Проте С.П. Бибик зауважує, що треба диференціювати засоби створення розмовності, характерні лише для усної нелітературної практики, і ті, що притаманні усній літературній побутовій мові – розмовно-побутовий стиль [2, с. 143–147].

Ця градація унаочнена в дослідженнях ідіостилів письменників, виконаних у 90-х роках ХХ ст. – на початку ХХІ ст. Так, у першій половині 90-х років Н.М. Сологуб у монографічній праці про мову прози Олеся Гончара, С.П. Бибик у кваліфікаційній праці про мову Григора Тютюнника, Г.П. Бикова в дисертації про мову творів В. Самійленка відзначають роль народнорозмовного джерела в організації художньої оповіді, кваліфікують його як „національний фон та природне середовище, що знаходить відображення у мові письменника” [16, с. 5–6]. Паралельно і пізніше такі самі явища репрезентують як розмовні (Л.О. Науменко [15], Л.Л. Шевченко [23], О. В. Ожигова [16], Т.В. Ткаченко [21], Л.О. Ставицька [18] та ін.), як елементи стилізації, наприклад:

а) розмовно конотовані слова, як нейтральні, так і стилістично знижені, емоційно-експресивні, оцінні; розмовні значення полісемічних слів; просторічні слова: деформовані, позанормативні; а також вульгаризми та росіянізми; діалектизми; фразеологізми розмовного походження (Т.В. Ткаченко);

б) периферійні пласти лексики (зниженої, вульгаризмів, жаргонізмів, арготизмів) як засіб створення мовно-соціальних типів у сучасних драматургічних текстах (О.В. Ожигова);

в) розмовні та просторічні лексеми, діалектизми, жаргонізми, застаріла, а також росіянізми як засіб виявлення особливостей соціального та професійного середовища, походження, освіченості, характеру персонажів (Л.О. Науменко).

Щодо широкого входження в художній стиль, починаючи з 90-х рр. ХХ ст., шарів „стилістично зниженої лексики, включно з обценізмами, та інших еле-

ментів субстандартної мови як засобу вираження авторської розкутості та прагнення епатажу”, то ці явища означають як вульгаризацію та субстандартизацію стилістики сучасної української мови [20, с. 23].

У сучасному літературно-мовному процесі функціонально-тематичну основу розмовності складають не лише тематика селянського життя, а й такі явища побуту, як пияцтво, наркоманія, проституція), міський, армійський, спортивний, детективний, пригодницький тощо дискурси. Отже, художні тексти репрезентують й реальну мовну основу розмовного стилю, а ширше – усно-розмовної практики представників різних субкультур.

Усі означені вище засоби стилізації розмовності „працюють” лише у структурі оповіді, яка об’єднує взаємопов’язані категорії *усномовність* – *розмовність* – *оповідність*, що проявляються в ній як стилістична домінанта [1, с. 7–10]. Якщо усномовність, за твердженням С.П. Бибик, є виявом характерної для побутової мови лексико-синтаксичної зв’язності елементів тексту, комунікативних моделей вираження тих чи тих настроїв, почуттів, емоцій, які засвоєні авторською художньою творчістю з фольклору (усне народне оповідання з модельованим образом оповідача/розповідача/переповідача), то розмовність – це „органічність розмовно-побутової лексики та фразеології, розмовних синтаксичних структур, широкого спектру емоційно-експресивних колоритів, стилізацій діалогічних типів мови в художній прозі, що наповнюють конкретним змістом поняття *оповідна норма*” [1, с. 7–8]. Оповідність же в означеній тріаді – це об’єднане поняття, що „ґрунтується саме на різноманітні мовно-виражальних засобів передавання динаміки подійності, зміни типів мовлення, згрупованих у мовно-естетичному тексті, який вбирає в себе ознаки усномовності, розмовності, розповідності, представлені лексико-синтаксичною єдністю прозової мови, демократичністю оповідної норми” [1, с. 10]. Саме в с і с т е м і мовних засобів розмовності й виявляється стилізація під усно-розмовний тип повсякденної комунікації.

Як відзначила Т.В. Ткаченко, „*стилізація розмовності* в мові художньої літератури – це свідоме переймання письменником характерних ознак розмовного стилю, яке полягає в увиразненні лексичних та фразеологічних засобів живої народної мови та їх естетичних модифікацій з метою досягнення відповідного стилістичного ефекту. Метою стилізації розмовності є відтворення в художньому тексті часового і локального колориту, соціального типу зображуваного середовища, характерних особливостей мовлення персонажів” [21].

Отже, вивчення мови прози в аспекті теорії народнорозмовності/розмовності пов’язане з зосередженням уваги на питаннях естетизації розмовних елементів, стилізації усно-розмовної оповідності, на взаємодії лексико-фразеологічних, словотвірних, фонографічних і синтаксичних засобів колокіалізації мови прозових текстів, що в кожному період розвитку мови виявляє певні особливості.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Бирик С.П. Оповідність в українській художній прозі / Бирик С.П. – К. – Луганськ, 2010. – 292 с.
Bybyk S.P. Opovidnist' v ukrayins'kyi khudozhnii prozi [Narration in Ukrainian Prose] / Bybyk S.P. – K. – Luhans'k, 2010. – 292 s.
2. Бирик С.П. Українська усна літературна мова в культурі повсякдення / Бирик С.П. – Ніжин : Аспектполіграф, 2013. – 589 с.
Bybyk S.P. Ukrayins'ka usna literaturna mova v kul'turi povsyakdennya [Ukrainian oral language that the culture of everyday life] / Bybyk S.P. – Nizhyn : Aspektpolihraf, 2013. – 589 s.
3. Виноградов В.В. Стилістика. Теорія поетическої речі. Поетика / Виноградов В.В. – М. : Изд-во АН СССР, 1963. – 256 с.
Vinogradov V.V. Stilistika. Teoriya poeticheskoy rechi. Poetika [The theory of poetic speech. Poetics] / Vinogradov V.V. – M. : Izd-vo AN SSSR, 1963. – 256 s.
4. Винокур Т.Г. Закономерности стилистического использования языковых единиц / Винокур Т.Г. – М. : Наука, 1980. – 237 с.
Vinokur T.G. Zakonomernosti stilisticheskogo ispol'zovaniya yazykovykh yedynits [Regularities of stylistic use of language units] / Vinokur T.G. – M. : Nauka, 1980. – 237 s.
5. Гриценко П.Ю. Мови чисті джерела / П.Ю. Гриценко // Культура слова. – 1983. – Вип. 25. – С. 32–38.
Hrytsenko P.Yu. Movy chysti dzhherela [Pure sources Languages] / P.Yu. Hrytsenko // Kul'tura slova. – 1983. – Vyp. 25. – S. 32–38.
6. Єрмоленко С.Я. Говіркове багатоголосся сучасної української прози [Е-ресурс] / С.Я. Єрмоленко // Режим доступу : <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=1231>
Yermolenko S.Ya. Hovirkove bahatoholossya suchasnoyi ukrayins'koyi prozy [Online] / S.Ya. Yermolenko // Available at: http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=1231
7. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності: (Стилістика та культура мови) / Єрмоленко С.Я. – К. : Довіра, 1999. – 431 с.
Yermolenko S.Ya. Narisy z ukrayins'koyi slovesnosti: (Stylistyka ta kul'tura movy) [Essays on Ukrainian literature: (The style of language and culture)] / Yermolenko S.Ya. – K. : Dovira, 1999. – 431 s.
8. Єрмоленко С.Я. Народно-розмовна традиція в літературно-художньому мовленні / С.Я. Єрмоленко, М.Г. Гримич // Питання мовної культури. – 1967. – Вип. 2. – С. 14–32.
Yermolenko S.Ya. Narodno-rozmovna tradytsiya v literaturno-khudozhn'omu movlenni [People spoken tradition in the literary and artistic speech] / S.Ya. Yermolenko, M.H. Hrymych // Pytannya movnoyi kul'tury. – 1967. – Vyp. 2. – S. 14–32.
9. Зеленько А.С. Про деякі функції діалектизмів у мові художньої літератури / А.С. Зеленько // Культура слова. – 1983. – Вип. 22. – С. 39–41.
Zelen'ko A.S. Pro deyaki funktsiyi dialektyzmiv u movi khudozhn'oyi literatury [Some features dialect in the language of literature] / A.S. Zelen'ko // Kul'tura slova. – 1983. – Vyp. 22. – S. 39–41.
10. Кожевникова К. Спонтанная устная речь в эпической прозе: (На материале современной русской художественной литературы) / Квета Кожевникова. – Прага : Universita Karlova, 1971. – 169 с.
Kozhevnikova K. Spontannaya ustnaya rech' v epicheskoy proze: (Na materiale sovremennoy russkoy khudozhestvennoy literatury) [Spontaneous speaking in prose epic: (On a material of modern Russian literature)] / Kveta Kozhevnikova. – Praha : Universita Karlova, 1971. – 169 s.
11. Матвіяс І.Г. Українська мова і її говори / Матвіяс І.Г. – К. : Наук. думка, 1990. – 164 с.
Matviyas I.H. Ukrayins'ka mova i yiyi hovory [Ukrainian language and its dialect] / Matviyas I.H. – K. : Nauk. dumka, 1990. – 164 s.
12. Мацько Л.І. Стилістика української мови: підручник / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько ; за ред. Л.І. Мацько. – К. : Вища шк., 2003. – 462 с.
Mats'ko L.I. Stylistyka ukrayins'koyi movy: pidruchnyk [The style of the Ukrainian language: tutorial] / L.I. Mats'ko, O.M. Sydorenko, O.M. Mats'ko ; za red. L.I. Mats'ko. – K. : Vyshcha shk., 2003. – 462 s.
13. Мова і час. Розвиток функціональних стилів сучасної української літературної мови / [С.Я. Єрмоленко, Г.М. Колесник, К.В. Ленець та ін.] ; за ред. В.М. Русанівського. – К. : Наук. думка, 1977. – 237 с.
Mova i chas. Rozvytok funktsional'nykh styliv suchasnoyi ukrayins'koyi literaturnoyi movy [Language and time. Development of functional styles of the modern Ukrainian language] / [S.Ya. Yermolenko, H.M. Kolesnyk, K.V. Lenets' ta in.] ; za red. V.M. Rusaniv's'koho. – K. : Nauk. dumka, 1977. – 237 s.
14. Муромцева О.Г. Головні процеси в розвитку лексичного складу української літературної мови другої половини XIX – початку XX ст. / О.Г. Муромцева // Мовознавство. – 1983. – № 6. – С. 18–25.
Muromtseva O.H. Holovni protsesy v rozvytku leksychnoho skladu ukrayins'koyi literaturnoyi movy druhoji polovyny XIX – pochatku XX st. The main processes in the development of vocabulary [Ukrainian literary language of the late nineteenth – early twentieth century] / O.H. Muromtseva // Movoznavstvo. – 1983. – № 6. – S. 18–25.
15. Науменко Л.О. Мова ранніх творів Володимира Винниченка : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Науменко Л.О. – К., 2003. – 20 с.
Naumenko L.O. Mova rannikh tvoriv Volodymyra Vynnychenka [Language early works Vynnychenko] : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. filol. nauk : spets. 10.02.01 “Ukrayins'ka mova” / Naumenko L.O. – K., 2003. – 20 s.
16. Ожигова О.В. Стилізація усно-розмовної мови в текстах сучасної української драматургії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Ожигова О.В. – К., 2003. – 23 с.
Ozhyhova O.V. Stylizatsiya usno-rozmovnoyi movy v tekstakh suchasnoyi ukrayins'koyi dramaturhiyi [Styling oral-spoken language in the texts of modern Ukrainian drama] : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. filol. nauk : spets. 10.02.01 “Ukrayins'ka mova” / Ozhyhova O.V. – K., 2003. – 23 s.
17. Сологуб Н.М. Художній стиль (мова прозових творів) / Н.М. Сологуб // Українська лінгвістическа XX – початку XXI ст.: система понять і бібліографічні джерела / за ред. д-ра філол. наук, проф. С.Я. Єрмоленко. – К. : Грамота, 2007. – С. 32–36.
Solohub N. M. Khudozhnii styl' (mova prozovykh tvoriv) [Artistic style (language of prose)] / N.M. Solohub // Ukrayins'ka lnhvostylistyka XIX – pochatku XX st.: systema ponyat' i bibliohrafichni dzhherela / za red. d-ra filol. nauk, prof. S.Ya. Yermolenko. – K. : Hramota, 2007. – S. 32–36.
18. Ставицька Л.О. Естетика слова в українській поезії 10–30-х рр. XX ст. / Ставицька Л.О. – К. : Правда Ярославичів, 2000. – 156 с.
Stavyts'ka L.O. Estetyka slova v ukrayins'kiy poeziyi 10–30-kh rr. XX st. [Aesthetics words in Ukrainian poetry 10–30's. XX century.] / Stavyts'ka L.O. – K. : Pravda Yaroslavychiv, 2000. – 156 s.
19. Тараненко О.О. Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови / О.О. Тараненко // Мовознавство. – 2002. – №4-5. – С. 33–39.
Taranenko O.O. Kolokvializatsiya, substandartyzatsiya ta vul'haryzatsiya yak kharakterni yavyshcha stylistyky suchasnoyi ukrayins'koyi movy [Colloquialization, substandardization and vulgarization phenomena as characteristic style of the modern

Ukrainian language] / O.O. Taranenko // *Movoznavstvo*. – 2002. – №4-5. – S. 33–39.

20. Тараненко О.О. Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови (з кінця 1980-х рр.) / О.О. Тараненко // *Мовознавство*. – 2003. – №1. – С. 23–41.

Taranenko O.O. Kolokvializatsiya, substandartyzatsiya ta vul'haryzatsiya yak kharakterni yavyshcha stylistyky suchasnoyi ukrayins'koyi movy [Colloquization, substandardization and vulgarization phenomena as characteristic style of the modern Ukrainian language] / O.O. Taranenko // Movoznavstvo. – 2003. – №1. – S. 23–41.

21. Ткаченко Т.В. Засоби стилізації розмовності в прозі Михайла Стельмаха : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Ткаченко Т.В. – К., 2006. – 20 с.

Tkachenko T.V. Zasoby stylizatsiyi rozmovnosti v prozi Mykhayla Stel'makha [Means for styling of language prose Michael Stelmach] : avtoref. dys. na zdobuttya nauk stupenya kand.

filol. nauk : spets. 10.02.01 “Ukrayins'ka mova” / Tkachenko T.V. – K., 2006. – 20 s.

22. Українська мова : Енциклопедія / голова редкол. В.М. Русанівський. – [вид. 3-тє, зі змінами і доп.]. – К. : “Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана”, 2007. – 856 с.

Ukrayins'ka mova : Entsyklopediya [Ukrainian language: Encyclopedia] / holova redkol. V.M. Rusaniv's'kyu. – [vyd. 3-tye, zi zminamy i dop.]. – K. : “Ukrayins'ka entsyklopediya im. M.P. Bazhana”, 2007. – 856 s.

23. Шевченко Л.І. Інтелектуалізація української літературної мови: лінгвістична та теоретико-епістемологічна аспектологія : автореф. дис. на здобуття наук ступеня док. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Шевченко Л.І. – К., 2002. – 32 с.

Shevchenko L.I. Intelktualizatsiya ukrayins'koyi literaturnoyi movy: lnhvistychna ta teoretyko-epistemolohichna aspektolohiya [Intellectualization of Ukrainian language: linguistic and theoretical-epistemological aspectology] : avtoref. dys. na zdobuttya nauk stupenya dok. filol. nauk : spets. 10.02.01 “Ukrayins'ka mova” / Shevchenko L.I. – K., 2002. – 32 s.

Цуркан М. Стилизация разговорности в повествовательной структуре прозаического произведения: теоретико-методологический аспект

Аннотация. В статье автор разграничивает взаимосвязанные категории „устность” – „разговорность” – „повествовательность”, определяет понятие „стилизация”, выделяет регистр средств разговорного языка и устанавливает их культурно-эстетические параметры в прозаических произведениях.

Ключевые слова: устная речь, колорит речи, повествовательная норма, разговорность, стилизация, эстетические модификации

Tsurkan M. Styling of Colloquiality in the Narrative Structure of the Prose Work: Theoretical and Methodological Aspects

Abstract. In the article the author differentiates the coherent categories of "conversation" - "colloquiality" - "narration", defines the concept of "styling", highlights the register of the means of the spoken language and sets their cultural and aesthetic characteristics in prose.

Keywords: speaking, coloring speech, narrative norm, Elementary, stylized aesthetic modification